

Danmarkshistorien belyst ved romersk numismatik

af Kim Jacobsen

Indledning

Det er velkendt at der gennem årene er gjort en del fund af romerske mønter overalt i Danmark. Disse består dels af sølvdenarer, dels af guldmønter. Selve fundene samt deres omstændigheder belyser i første omgang de handelsforbindelser, der har været mellem Romerriget og Danmark, og er på den måde med til at dokumentere den del af danmarkshistorien, som omhandler relationerne udadtil.

Derimod er der ikke skriftlige kilder til enkeltbegivenheder i danmarkshistorien i perioden op til 700-årene. Med en enkelt undtagelse, nemlig kimbrenes togt sammen med teutonerne i årene 120 til 101 f.kr. Det er kendt, at en lang række romerske og græske historikere har beskrevet denne eneste begivenhed, der sammenknytter danmarkshistorien med romerriges historie.

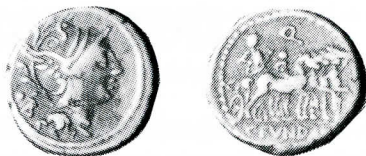
Imidlertid er det vel mindre kendt, at også et par mønter fra den romerske republik afspejler denne begivenhed.

Historisk baggrund

Det danmarkshistoriske ligger i, at kimbrenne efter de fleste historikers mening udgik fra Danmark. Sammen med teutonerne og andre folkeslag, der nok havde deres oprindelse syd for grænsen, vandrede de gennem Europa og kom i konflikt med romerne i Gallien. Første gang var i 113 f.kr., da konsul *Papirus Carbo* blev besejret ved Noreja. Efter nogle års vandring kom togtet ind i den romerske provins hvor Marseille lå. Konsul *Marcus Silanus* led nederlag da han 109 f.kr. prøvede

at stoppe folkevandringen. Efter yderligere to sejre over romerske hære i henholdsvis 107 f.kr., hvor konsul *L. Cassius* blev besejret, og i 105 f.kr. da *Servilius Cæpio* led nederlag ved Arausio, var forfærdelsen så stor i Rom, at man samledes om at vælge *Gejus Marius* til hærens øverstkommanderende. Efter blandt andet en omfattende reform af hæren lykkedes det ham at besejre først teutonerne ved *Aquæ Sextiæ* i 102 f.kr., og året efter kimbrenne ved *Vercellæ*, denne gang sammen med den anden konsul, *Catullus*. Det romerske senat tilbød Marius to triumfer, men han nøjedes med én, og fejrede den sammen med *Catullus*. Ifølge historikeren *Plutark* var *Teutobodes*, teutonernes konge, fanget under slaget og blev ført med i triumftoget. Dette er også anført af *Publius Annius Florus*. I modsætning hertil anfører *Orosius* at *Teutobodes* blev dræbt under slaget. Alle kilder siger samstemmende, at kimbrenes konge, *Bojerox*, omkom under kamphandlingerne.

Mønthistorien

Denar 101-100 f.kr. Bagsiden viser konsul *Marius* og hans 8-årige søn.

Victorianus, en møntenhed der sidst blev udmøntet i 170 f.kr. (tv.). Qvinaren præget af C. Fundanus, bagsidemotivet er tydeligvis hentet fra victorianus'en, dog med tilføjelsen af en fange, Teutobodes.

Mønterne, der relaterer til ovenstående begivenhed, er en denar og en qvinar præget 101-100 f.kr. (Crawford 236/1 og 236/2).

Denaren har avers med hoved af Roma og forskellige kontrolmærker. Reversen afbilder Marius kørende den traditionelle quadriga i triumf med lauerbærkrans i højre hånd og stav i venstre. På forreste hest i firspandet ses en dreng, der er tolket som værende Marius' søn, der på daværende tidspunkt var 8 år.

Møntudstederen, hvis navn, *C. Fundanus*, optræder forneden i exerguen, har udstedt mønten i egenskab af quæstor, hvilket fremgår af bogstavet Q foroven. At det ikke er en af de tre årlige udpegede møntmestre, men deres foresatte embedsmand der står for møntudstedelsen er usædvanligt, men det har måske baggrund i den særlige begivenhed, som sejren og triumfen over barbarerne var. Der kendes nogle få andre tilfælde, hvor quastor i specielle situationer har ladet præge mønt.

Qvinaren har på avers et jupiterhoved og kontrolmærker. Reversen viser sejersgudinden Victoria med palmegrene i venstre og krans i højre hånd stående foran det traditionelle

romerske sejrstrofæ. Knælende foran en nøgen bagbunden fange, og ved siden af trofæet en gallisk carnyx, et musikinstrument. Bag trofæet C. Fundanus og i exerguen bogstavet Q for quæstor.

Fangen må umiddelbart tolkes som Teutobodes, og da mønten er samtidig med begivenhederne, er den klart med til at understøtte de kilder, der angiver at Teutobodes blev fanget og i triumf ført gennem Rom. Ligesom den foregående mønt er det quæstoren Fundanus, der iøvrigt ikke er kendt i andre sammenhænge, der står for mønten.

Selve mønten har imidlertid også en usædvanlig baggrund. Da denaren blev indført omkring 211 f.kr., blev også den halve denar, qvinaren, og sestertsen indført. Men de to sidstnævnte nominaler ophørte man allerede at præge omkring 207 f.kr. Denne qvinar er således den første qvinar i mere end 100 år!. Typen er identisk med victoriatius'en, en handelsmønt romerne prægede til handel med de græske områder i såvel nord som syd. Victoriatius'ens vægtstandard var som den græske drachme, hvilket svarede til ca. $\frac{3}{4}$ romersk denar. Denne møntnominal havde man ikke udmøntet siden ca. 170 f.kr.!

Baggrunden for således at genoptage den gamle handelsmønts type, men i den nye vægtstandard, en quinar, kan være at Marius havde til hensigt at kolonisere dele af det galliske Cisalpina og bosætte sine veteraner i Eporodia Mønten skulle ifølge et forslag fra M. Crawford kunne indgå i møntomløbet med de gamle victorius'er, der på daværende tidspunkt ved slid næppe vejede mere end quinaren!

Således kunne koloniseringen finansieres, og samtidig kunne man gøre propaganda for sejren over kimbren og teutoner i et gallisk område.

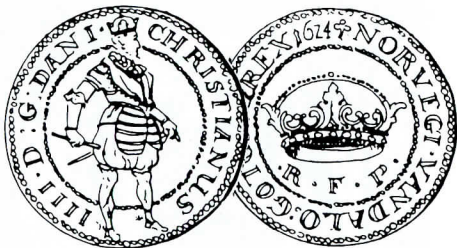
Afslutningsvis kan det vel siges, at mønter altid er interessante som historiske kilder. Når man som her har mulighed for at supplere de

skriftlige kilder med det konkrete vidnesbyrd, disse to mønter er, om en lille del af såvel danmarkshistorien, som Roms historie, er det noget der giver en spændende indgang til numismatikken.

□

Bibliografi:

- 1 Roman republican coinage I og II, Michael Crawford.
- 2 Kimbrenne, Jens Bråten.
- 3 Seven books., Orosius.
- 4 Levnedbeskrivelser, Plutark.
- 5 Epitomae de T. livio bellorum., Publius Florus Annius.

Søges til kunde:
Større samling fra hele verden
 ca. 1700 – 1900.

Haves i øjeblikket på lager:

500 stk. romerske mønter + mange ældre medaljer og betalingstegn samt gl. Danmark og årg. mønter i topkvalitet.

Jytte Rasmussen

Mønter og tilbehør

Østergade 64 - 5492 Vissenbjerg

Tlf. 64 47 20 12